

KJAK

Arbeiðsførur aldur kontra fráfaringaraldur

Bozena Rasmussen

Í lesarabrævi mínum, sum eg herfyri skrivaði, vísti eg á, at pensjónistar faktisk fegnir ynskja at arbeiða, um tey fáa ar-beitt til somu treytir sum aðrir arbeiðstakarar. Sum stóðan er nú, loysir tað seg ikki hjá lágløntum pensjónistum at arbeiða aftan á pen-sjónsaldur. Inntøka, ið fer uppum 61.900 kr, verður mótroknað við heili 60 prosentum, og verður arbeiðslønin eisini skattað. Á henda hátt fær pensjónisturin einans umleið 24 kr til sín sjálvs av hvørjum 100 kr, sum han hevur í arbeiðsinn-tøku. At so lítið er eftir av arbeiðsinnøkuni hjá pensjónistum, sum royna at arbeiða at forvinna pening, hevur við sær, at núgaldandi mótrokn-

ingarreglur í okkara pen-sjónslóg skunda undir pensjónistar at arbeiða svart. Og tað kann ikki vera meiningin. Í DK er mótrokn-ingarsprosentíð í pensjónsviðbótini einans 31% og er mótrokningar-fría inntøkuupphæddin munandi hægri enn í før-oysku pensjónini. **Aldur og arbeiði** Aldur er ikki faktorur, ið avgerð hvørt ein ynskir at arbeiða ella ikki, men er tað heldur heilsustóðan hjá tí einstaka, ið hevur størsta týdning tá um-ræður arbeiðsvirkni á arbeiðsmarknaðinum. Generelt eru eldri fólk ikki so kropsliga slitin sum fyrr. Í dag eru størsti part-urin av pensjónistum væl fyri bæði kropsliga og mentalt og hevur góð-an arbeiðsførleika. Og

ynskja flestu teirra at vera verandi á arbeiðs-marknaðinum, um rúmd er fyri teimum. Tað ið undrar meg er, at pensjónistar ikki verða “betragtaðir” sum arbeiðsmegi ella sum møguligur partur av arbeiðsmarknaðinum. Hetta eru viðurskifti sum politikarnir skulu og mugu loysa, um arbeiðs-marknaðurin skal kun-na gagnnýta ta res-sourcu av arbeiðsmegi, sum arbeiðsmegin hjá pensjónistunum er. Vert somuleiðis at bíta merki í, at Búskaparráðið hevur viðmælt, at øll skulu ar-beiða, um landið skal hava framgongd. Slulu pensjónistarnir gerast ein týðandi partur av arbeiðsmegini í landi-num, er fleiri viðurskifti, ið mugu fáast í rætt lag. Mótroknigarprosentíð í pensjónviðbótini má

lækkast munandi og má mótrokningarfría inn-tøkuupphæddin hækkast. Somuleiðis ma lógin um sjúkradagpengar broytast soleiðis, at pensjónistar sum arbeiða kunnu fáa dagpengar, tá teir gerast sjúkir. Eisini er tað um-ráðandi, at rundskriv frá 2013 hjá fíggjarmála-raðnum er fráfaringar-aldur takast av, so frá-faringaraldurin hjá tí almenna ikki longur verður 70 ár, men eiga persónar, ið eru 67 ár ella eldri at verða mettir eftir arbeiðsførleikum og arbeiðsorku v.m. júst eftir sama leisti, sum tey, ið enn ikki hava nátt pensjónsaldur. Í privata vinnulívinum kann ein arbeiða til ein verður 90 ár, um ein hevur orku og hug til tess. Fráfaringaraldurin hjá landinum og kommunun-

um eigur at verða tikin av Fráfaringaraldurin hjá ymsum fakkbólum og í ymsum pørtum av landi-num er ymiskur. T.d. er fráfaringar-aldurin hjá tænaðmonnum 67 ár, meðan fráfaringar-aldurin er 70 ár hjá funk-tionerum og øðrum, ið hava fast starv hjá tí almenna. – Meðan hin-vegin kommunurnar hava ymiskligan fráfar-ingaraldur, nakrar 70 ár, aðrar 67 ár, meðan onkur kommuna ikki havur nakran fráfaringaraldur yvirhøvur. Tær kom-munur, ið ikki hava nakran fráfaringaraldur, hava atgognd til eyka arbeiðsmegi. Í slíkum kommunum er aldur ongin arbeiðsfording. Ný-hugsan innan hetta øki betalir seg! Í dag hava fólk sum er farin um tey 75 árinu nógv betur heilsu enn tey sum

vóru 75 ár og eldri fyri 20 árum síðani. Generelt má metast, at tíðin er búgvín at burturbeina foðringar, sum tey eldri mæta á arbeiðsmarknaðinum. Tí eigur løgtingið at sløjfa/uppheva fráfar-ingaraldurin bæði hjá tí almenna og hjá kom-mununum. Barður á Steig Nielsen, sum er næstformaður í Fíggjarnevndini hjá Løgtinginum, hevur skriva- í Sosialinum um problemíð, men er enn onki broytt, tá um-ræður at strikan av fráfaringaraldri ella tá umræður at minka mótrokningina í fólka-pensjónini. Tað krevur mót at handla! Politikarnir skulu tora og ikki tiga!

Haturstala í adventu

Karin Kjølbro

Í Sosialinum hin 19. desember hevur for-maðurin í Havnar framburðsfelag Hans Joensen ódámligt álop á landsstýriskonu Tjó-veldis og á tjóðveldisfólk sum heild,"men tjodveldi líkt unnar Sirið Sten-berg ikki føroyskum listafólkifólkum nøkur fátækslig oyru....", skrivar hann Ikki er ætlanin at gerast pennavinur við omanfyrinevnda, men fávitska og ókunnleiki hansara um hesi viður-skifti krevja eina rætt-leiðing. Tað vóru føroyingar í Keyppannahavn, ið stovnaðu Listafelag Før-oya undir krígunum til tess

at keypa list og at stuðla føroyskum listafólkum. Hetta eru somu fólkinu sum seinni stovnaðu Tjóðveldisflokkinn og vóru verðandi har. Eisini eru tað tey, ið vóru eldsálirnar handan Lista-savn Føroya, tá tað sá dagsins ljós. Tað er í 70-árunum, at Ólavur Michelsen, býráðslimur fyri Tjóð-veldisflokkinn í Havn, sum í samband við, at Eysturskúlin var bygdur, fekk sett í verk í Havn, at í samband við bygging av almennum stovnum, skuldi avsetast pro-sentpartur av íløguni til listprýðing, og soleiðis hevur verið síðani. Ólavur doyði bráðliga í 1978 - 45 ára gamal, men Finnur Johansen, býráðslimir

fyri Tjóðveldisflokkinn hevði sama hugburð til list. Síðani er hetta vanlig praksis í samband við bygging av almennum stovnum í Føroyum. Vit minnst nýfóðingin hjá Hans Paula Olsen á Landssjúkrahúsinum og somuleiðis allan vegg-in hjá Edward Fuglø í komuhøllini. Skúlar og røktarheim bera boð um somu søgu. Og somuleiðis er peningur avsettur til nýggja H-bygningin á landssjúkrahúsinum, ið nú skal gerast til klandursmál vegna ókunnleika og sam-vitskuloyssi. Kundi nevnt nógv dømi aftrat um tjóð-veldisfólk og virknan stuðul til listafólk - eisini úr egnum lumma, men

skal avmarka meg til cand. polit. Sofus Olsen, ið var tjóðveldismaður alt sitt lív. Hann keypti nógva list - fyrst og fremst føroyska. Hann bygdi arkitektteknað listasavn á Sandi (J.P.Gregoriussen teknaði og Articon bygdi) og gav bygdabørnum sín-um hetta savn í 2005 við 110 listaverkum (Sands listasavn). Sofus og tey, ið undan gingu í Tjod-veldi, eins og tey, sum eru komin aftaná, upp-fata føroyska list sum týðningarmiklan part av tjóðarbyggingini. Tá talan er um Novo Nordisk grunnin og teirra ynski um at byggja ein diabetesstovn í Føroyum, so kenni eg ikki málið, men her er vert at hava í huga, at fleiri dømi eru

um eitt nú í Danmark, at kommunur og stovnar hava sagt nei takk til gávur úr ymiskum grunnum t.d. Mærsk Grunninum, tí treytin var, at gávan einans var til íløgu og ikki til rakstur, tí móttakarinn snøgt sagt ikki hevði ráð til rakst-urin, ið var avleiðing av gávuni. At enda hetta: Danska Kristiliga Dagblaðið skrivar 2. januar í ár, at danska heilivágsráðið, ið hevur til endamáls at raðfesta nýtt medisín, stóðugt og ógvusliga verður álopið av ymiskum medisinalrisum, sum við hjálp frá navnframum og ríkum advokatfyrirøkum royna at trýsta heili-váðsráðið at raðfesta dýrasta heilivágin

framum tað , sum er ódýrari. Formaðurin í heilivágsstýrinum leggur aftrat, at hjá heilivágs-risunum ganga áhuga-málini hjá partabræva-eigarunum framum sjúklingarnar. Haldi ikki vit skulu renna á leistum fyri slíkar oligarkar, og neyvan er nakar betur før fyri at handfara hetta enn júst landsstýriskonan. Eisini eiga vit at minnst til, at vit ikki longur hava kolligiala ábyrgdarskipan í landsstýrinum, men ministeriala ábyrgdar-skipan og tøkk og prís fyri tað.

DREYMASTARVIÐ
FINNUR TÚ Á .fo